

I brændingen stranden

DET ER TANKEVÆKKENDE, AT VERDENS STORBYKULTUR, SOM HAR LÆRT OS ALT DET, VI NU VED OM MARKEDER, PROFILERINGER OG KREATIVE BOGFØRINGER, STADIG TROPPER OP MED SINE FILMHOLD OG PROTESTERER MOD AT SE BLOD UNDER ÅBEN HIMMEL OG KRÆVER, AT DENNE LIGELIGE OG GENNEM ÅRHUNDREDER NØJE AFBALANCEREDE INDHØSTNING FRA HAVET SKAL STANDSE. DE, DER SENTIMENTALT MENER, AT NATUREN BØR GEMMES VÆK, BOR I HØJHUSET VED SIDEN AF DEM, DER BENHÅRDT FORTÆLLER OS, AT MARKEDET ER ALT

AF GUNNAR HOYDAL

Det er igen en af disse bundløse dage. Solen ryster sig efter den seneste byge, og på de sorte klipper mellem græslandet og strandkanten står edderfugle og unge måger og lægger fjerene på plads, mens de sidste i flokken flyver ind med vådt lys under vingerne. I modlyset er færene sorte med en lysende aura, og de flytter sig som i meget langsom gengivelse med store dråber dryppende fra pelsen. Det er ikke til at forstå, at de er her endnu, og at de gider blive ved.

Der er altså stadig nogen, der ikke har opdaget, at alting har vendt sig imod os. Vejret er ikke længere, hvad det var, og på det sidste har stormene hylet uendeligt og uafslutteligt på vej mod det nærmeste ozonhul. Efter at man har fået de nye digitale vejrkort på skærmen, er de begyndt at stå i kø hele vejen fra Labrador og Newfoundland, og de skubber voldsomt til hinanden for at komme til.

Brændingen har revet nye stensked i havet, så der bliver mindre og mindre tilbage af den smule, der var i forvejen, og man kan godt forstå, at fiskene holder sig væk eller trykker sig faldt ned på bunden. Og når man tænker efter, er det også meget længe siden, man har set strandens konkyliesnegle, havets store ører, som altid fjerner sig fra land i urolige tider.

Nede i havnen ligger de store skibe bundet i lag uden på hinanden. Imellem stævn og hæk stikker bambusstænger ud over kajkanten eller også er det de mere smarte medestænger med skinnende pilke, som skal få fiskene til at tage fejl af deres egen art. Vejrbidte mænd, der skulle have ligget ude på fiskebankerne, er sat i land af pengenes ditto og kan ligesågodt få tiden til at gå med at fange en spand gråsej til middagsmaden.

På den gode plads inde under havnekontoret ligger »Patrick E. Haggerty«, et rødt skib helt anderledes og med kæm-

pestore kabelruller og målegrej overalt. Det er et skib udstyret til seismiske målinger, og et selskab fra Houston i Texas har sendt det for at markere sin diskrete interesse for de nye store olie-fund i havet mellem Shetland og Færøerne. Der er stille i havnen, mens den tekniske ledelse er til frokost hos de stedlige myndigheder, en fisk spræller på en krog, mågerne kaster sig efter en torskelever.

Også i byen er der blevet mærkeligt stille. Trafikken er dæmpet og standser i god tid for alle fodgængere, allerede på lang afstand har bilerne dårlig samvittighed, og det lyder, som om bilerne kører på dæk af hjemmestrikket uld. På byggepladserne har man opgivet betonmaskinerne, regnen har vasket sækkene væk, og cementen ligger stenhård tilbage.

For nylig har tre velklædte mandlige norner været her for at spå om vores fremtid. Denne gang var det åbenbart så alvorligt, at man ikke kunne nøjes med de almindelige danske rådgivere. En af dem var fra Korea, en fra USA og en fra Island, og man har i de lokale medier set dem ankomme, smile ind i stumme mikrofoner, stige ind i biler, stige ud igen og gå ind på hoteller og siden til alvorlige forhandlinger med sorte mapper under armene. Lokale politikere, der pludselig har set endnu mere lokale ud end de plejer, har trykket dem i hænderne, mens små børn på gaden har gloet op i deres næser. I det hele taget er de blevet modtaget respektfuldt som højt anerkendte kapaciteter fra Den Internationale Valutafond, og nu hvor de er rejst igen, har de da også lagt en meget høflig besked til omverdenen og os selv, hvor der står, at vi i det store og hele er uhjælpeligt fortabte.

Vi skal med andre ord forberede os til det, vi i grunden altid har været: En nøgen klippe langt ude i ingenting, på et sted, hvor der ikke burde være noget-somhelst i det hele taget. Det var altså kun en forbigående feber, der i nogle år fik os til at spejle os i billak i stedet for i fiskeskæl, så vi kom til at ligne en indsat rude i en TV-serie fra det amerikanske fastland. Med andre ord: Vi tumler omkring i brændingen med vand i støvlerne og skum i økonomien.

Hvordan kom vi i det hele taget så langt? Vi havde som andre bonde- og fiskersamfund lært at leve med betydelige offentlige tilskud, selv om det ikke var helt godt for selvfølelsen, at en del af dem kom med posten fra et andet land. Men rigtigt galt gik det først en dag for ikke så længe siden, da den nye tids folk

FOTO: KALMAR LINDENSKOV

Den færøske forfatter Gunnar Hoydals essay er et uddrag af antologien »Fra et hus med åbne døre: Brudstykker fra udkantens verden«. Bogen udgives i forbindelse med »Nordvesten – Nordiske Kulturuger 1993«, som afvikles i Lemvig og Thyborøn-Harboøre frem til den 12. september

pludselig dukkede frem af tågen i diskret skinnende habitter, nogle af dem endda vore egne forklædt som en slags drejende lykkehjul, rådgivere fra en klogere verden, der skulle få det hele til at gå hurtigt. Dengang kom de for at sætte tal på projekter og låne penge ud til de meget lovende sammentællinger. De så skjulte friværldier overalt, det drejede sig om omsætning og markedsandele og aktive strategier, ingen blev jo fattigere af, at nogle pludselig blev rige, og i farten havde det mindre at sige, om fiskene ville være med, og om der var produktion bagved, bare tallene havde nok at se til, og investeringerne rullede. Kunne man desuden få garantier i de offentlige kasser, der samtidig voksede stærkt med den stigende omsætning, så var der jo ikke engang nogen risiko ved det hele.

Der var nogle, der nåede at komme væk med gevinsterne i behold, men ellers springer de ansvarlige nu som kuglen i rouletten fra møde til møde og fra konto til konto med stadig mindre tid til at overskue følgerne af nye vilkårlige beslutninger. Fiskene har sagt nej, markerne er brudt sammen, og imens ligger den nye højteknologi bundet til kaj eller låst inde i overdimensionerede filetfabrikker.

Færøerne: En indsat rude i oceanet, en lille klump fast stof i en flydende verden, en model, der er så begrænset, at den er til at overskue i alle dens dele, ikke blot geografisk, men også historisk. Det er ikke mere end et par menneskealdre siden, vi trådte ud af middelalderen og et par generationer siden, vi forlod selvforsyningen og gik over til penge. Det er gået stærkt opad, og det ser ud til at skulle gå lige så stærkt nedad igen. Så inden verden opgiver os, skulle den